

Strona znajduje się w archiwum.

KARTY Z HISTORII - ROMAN PROT SZTABA

Karty z historii ukazują się na stronie internetowej Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku przez cały rok, 24 dnia każdego miesiąca. Ten cykl zakończymy 24 lipca 2019 r., w setną rocznicę powstania Policji Państwowej. Dzisiejsza karta z historii poświęcona jest pamięci komendantowi wojewódzkiemu Policji Państwowej w Białymstoku Romanowi Sztabie.

ROMAN PROT SZTABA - ur. 11 IX 1888 r. w Zbarażu (woj. tarnopolskie); imiona rodziców: Marcin i Franciszka; stopień służbowy: podinspektor PP; p. o. komendanta wojewódzkiego PP w Białymstoku od 28 III 1937 r., komendant wojewódzki PP w Białymstoku od 21 III 1938 do 26 I 1939 r.; mgr prawa i porucznik pospolitego ruszenia WP.

Po śmierci insp. Edmunda Czyniowskiego przez ponad rok funkcję p. o. komendanta wojewódzkiego PP w Białymstoku sprawował jego dotychczasowy zastępca – podinsp. Roman Prot Sztaba. Formalną nominację na te stanowisko otrzymał z rąk ministra spraw wewnętrznych dopiero rok później, bo 21 III 1938 r. Zanim jednak został wyższym funkcjonariuszem PP wziął udział w I wojnie światowej, walcząc w szeregach 30. i 80. pp armii austro-węgierskiej, w której służył nieprzerwanie do listopada 1918 r. W stopniu podporucznika wyraził chęć służby w Wojsku Polskim, gdzie po weryfikacji personalnej otrzymał przydział do 2. pułku strzelców lwowskich (późniejszy 39. pp). Walczył przeciwko Ukraińcom w 1919 r. i bolszewikom w 1920 r., jako dowódca kompanii we lwowskim baonie etapowym. 20 VIII 1920 r. został instruktorem obozu ćwiczebnego w Jarosławiu, gdzie szkolił wojskowo do służby liniowej młodych ochotników. Po zakończeniu wojny przeszedł do rezerwy w stopniu porucznika. Z dniem 17 XII 1920 r. rozpoczął służbę w korpusie PP, do której swój akces służby zgłaszał rok wcześniej.

Zanim trafił na dobre do Białegostoku, przez dłuższy czas był komendantem szkoły policyjnej w Przemyślu (1921-1925). Następnie rozkazem Komendy Głównej PP został przeniesiony do Stanisławowa, gdzie pracował w organach Policji Politycznej i Policji Śledczej tego okręgu do 26 IV 1928 r. Przez siedem kolejnych miesięcy tego samego roku był oficerem Wydziału IV Komendy Głównej PP w Warszawie. Po gruntownej reorganizacji służby śledczej w 1928 r. objął stanowisko naczelnika Urzędu Śledczego we Lwowie, którym był formalnie od 1 VII 1929 r. do 14 IX 1931 r. Wcześniej, przez kilka miesięcy, był także oficerem inspekcyjnym Komendy Wojewódzkiej PP we Lwowie (30 XI 1928 - 25 II 1929). W okresie od 15 IX 1931 r. do 19 VIII 1935 r. pełnił ponownie służbę w IV Wydziale Komendy Głównej PP. W ramach przesunięć personalnych z 1935 r. oddelegowano go 20 VIII do pracy w Komendzie Wojewódzkiej PP w Białymstoku, gdzie objął obowiązki oficera inspekcyjnego i zastępy komendanta. Po niespodziewanej śmierci inspektora Czyniowskiego został z dniem 1 IV 1937 r. p. o. komendantem wojewódzkim PP okręgu białostockiego.

W czasie pełnienia tej funkcji podinsp.. Sztaba zwracał największą uwagę na częste niedomagania służbowe komendantów wiejskich posterunków, wytykając im w szczególności brak większego angażowania się w wykonywanie podstawowych

czynności policyjnych tj. patrolowania okolicy, a nie tylko ograniczania się do pełnienia ustawicznej służby na posterunku. Również w sprawach wyszkoleniowych nakazał swoim podkomendnym dokładne zapoznawanie się ze ściśle określonymi instrukcjami i przepisami prawnymi. Od ich znajomości zależała bowiem w głównej mierze należyta sprawność i działanie organów policyjnych. Za niewykonanie powyższych rozkazów komendanta groziło nawet dyscyplinarne usunięcie ze służby, a w tego typu sprawach podinsp. Sztaba był niezwykle konsekwentny i nieustępliwy. Z treści podpisywanych przez niego rozkazów dziennych wynika też, jak bardzo poważnie traktował udział oraz zaangażowanie terenowych jednostek policji w sprawach obrony przeciwlotniczej i mobilizacji na wypadek przyszłych działań wojennych.

Pod jego kierownictwem białostockie struktury PP funkcjonowały do 26 I 1939 r. Tego dnia, dekretem ministra spraw wewnętrznych nr III-2711, podinsp. Sztaba mianowany został komendantem wojewódzkim XIII wołyńskiego okręgu PP, z urzędową siedzibą w Łucku. W pożegnalnym rozkazie podziękował wszystkim funkcjonariuszom V okręgu PP za cztery lata wspólnej pracy na polu bezpieczeństwa publicznego, podkreślając przy tym, że czas spędzony razem z nimi przekonał go ostatecznie o wielkiej wartości moralnej i ofiarnej służbie miejscowych policjantów. Odchodził z Białegostoku z poczuciem dobrze spełnionego obowiązku, czym zyskał sobie uznanie nie tylko zwierzchników miejscowych władz administracyjnych, ale i całej społeczności miasta i regionu.

Po klęsce wrześniowej podinsp. Sztaba trafił w nieznanych dotąd okolicznościach z Łucka do Krakowa, gdzie 31 X 1939 r. rozkazem niemieckich władz okupacyjnych otrzymał stanowisko oficera łącznikowego przy Dowódcy Orpo w Generalnej Guberni. Zgodnie z niemieckim zarządzeniem wszyscy funkcjonariusze pracujący w organach policyjnych II Rzeczypospolitej mieli, pod groźbą kary śmierci, zgłosić się do pracy w nowych strukturach polskiej policji. Trudno jest więc ich służbę uznać za formę kolaboracji, bardziej był to przymus niż obowiązek. Część z nich związana była mniej lub bardziej formalnie z konspiracją. Szeroką współpracą na tym polu charakteryzowały się zwłaszcza struktury krakowskiej policji, gdzie działał podinsp. Sztaba, najwyższy rangą oficer polskiej policji w Generalnej Guberni. Dzięki jego osobistym kontaktom, powiązaniom i pełnionej funkcji komendanta „Polnische Polizei” wydatnie współpracowano z konspiracyjną SZP-ZWZ-AK. Razem z innymi oficerami przedwojennej PP zorganizował doskonale działającą organizację konspiracyjną, podporządkowaną w swym działaniu Komendzie Głównej ZWZ-AK. Najważniejsze stanowiska dowódcze obsadził swoimi ludźmi, wykonując polecenia niemieckich władz, ale nigdy nie zapominając o polskiej racji stanu i o tym, że są Polakami i oddanymi patriotami. Za to spotkała go najstraszliwsza z możliwych kara.

mgr Marek Gajewski - Kustoszu Muzeum Wojska w Białymstoku, autor biogramu

Ocena: 5/5 (1)

[Tweetnij](#)